

W RODZINIE

DROGI ŚWIADKÓW CHRYSTUSA

W RODZINIE

**PODRĘCZNIK METODYCZNY DO RELIGII
DLA III KLASY LICEUM ORAZ IV TECHNIKUM**

WYDAWNICTWO WAM ■ KSIĘŻA JEZUICI

Podręcznik metodyczny do nauczania religii rzymskokatolickiej
wg podręcznika nr AZ-43-01/10-KR-3/14
zgodnego z programem nauczania nr AZ-4-01/10

Recenzenci

ks. prof. dr hab. Radosław Chałupniak, ks. prof. dr hab. Ryszard Czekalski

Komitet redakcyjny

ks. Zbigniew Marek SJ (przewodniczący), ks. Andrzej Hajduk SJ
ks. Janusz Mółka SJ, s. Anna Walulik CSFN

Autorzy

ks. Krzysztof Kantowski, Małgorzata Krzak, Anna Lemieszonok
ks. Tomasz Lenczewski, ks. Zbigniew Marek SJ, s. Halina Mol SNMP
ks. Andrzej Offmański, ks. Grzegorz Puchalski, Izabela Skrobak
Jolanta Strojek, Stefan Suliński, Elżbieta Tkocz, s. Anna Walulik CSFN

Redakcja: Zofia Smeđa

Korekta: Dariusz Godoś

Projekt okładki: ChapterOne

Multimedialna płyta DVD

Redakcja multimedialna: Małgorzata Soboń

Opracowanie i realizacja multimedialna: Dawid Polkowski

Projekt nadruku na płytę DVD: ChapterOne

Produkcja: Wydawnictwo WAM – Studio INIGO

NIHIL OBSTAT

Prowincja Polski Południowej Towarzystwa Jezusowego

ks. Wojciech Ziółek SJ, prowincjał

Kraków, 12 lutego 2014 r., l.dz. 33/2014

© Wydawnictwo WAM • Księża Jezuici, Kraków 2014

Wznowienie 2015

ISBN 978-83-277-0032-2

WYDAWNICTWO WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków

tel. 12 62 93 200 • faks 12 42 95 003

e-mail: wam@wydawnictwowam.pl

www.wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY

tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 62 93 496

e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA

tel. 12 62 93 260, 12 62 93 446-447

faks 12 62 93 261

e.wydawnictwowam.pl

Druk: K&K • Kraków

Słowo wstępne

Szanowni Państwo!

Przygotowaliśmy kolejny pakiet materiałów do katechezy w liceum i technikum „W rodzinie”. Tworzą go: Podręcznik dla ucznia w wersji elektronicznej, *Notes ucznia* i *Podręcznik metodyczny* wraz z materiałami multimedialnymi. Proponowane materiały realizują założenia *Podstawy programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce z 2010 roku* oraz wytyczne *Programu nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach* Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski z roku 2010, numer programu **AZ-4-01/10**.

Materiały przeznaczone są do pracy katechety i ucznia. Katechetom oferujemy przewodnik metodyczny z propozycjami scenariuszy zajęć. Ich dopełnieniem jest materiał multimedialny, który ma z jednej strony dostarczać odpowiednich treści do przeprowadzenia kolejnych części katechezy, a z drugiej aktywizować uczniów do osobistego formułowania swoich sądów oraz weryfikowania ich w świetle wiary katolickiej. Ponadto katecheta znajdzie w scenariuszach propozycje wykorzystania otrzymanego materiału. Materiał multimedialny został przygotowany do wszystkich katechez stosownie do proponowanych działań dydaktycznych. Może on być prezentowany przy użyciu rzutnika lub tablicy interaktywnej.

Zgodnie z założeniami programu autorzy dążą do zapoznania katechizowanej młodzieży z chrześcijańskim rozumieniem małżeństwa i zasadami życia w rodzinie. Jak podają wytyczne programu, ideą przewodnią tego roku katechezy szkolnej jest problematyka małżeństwa i rodziny. W przygotowanych materiałach usiłujemy ukazać ją w kategoriach powołania chrześcijańskiego. Naszym zamiarem było, by przekazywane treści religijne kształtowały w katechizowanych chrześcijański sposób myślenia o rodzinie, a także o jej zadaniach i funkcjach pełnionych w życiu społecznym. Autorom chodzi o rozwijanie u nauczanej młodzieży umiejętności osobistego uzasadniania chrześcijańskiego myślenia o rodzinie. Ma temu służyć materiał, którym dysponuje uczeń – notes ucznia, wraz z dołączoną do niego wersją elektroniczną podręcznika. Zawiera on treści objaśniające chrześcijański pogląd na sprawy życia małżeńsko-rodzinnego, które są uzupełniane innymi materiałami uzasadniającymi chrześcijański świato-

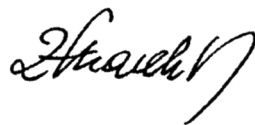
pogląd. Zakładamy, że przy wypełnianiu tych zadań z pomocą młodzieży przychodzą katecheci. Przygotowany materiał powinien być przez nich nie tyle powielany, ile raczej ma inspirować i służyć pomocą w tworzeniu własnego pomysłu na osobiste świadectwo wiary składane przed młodymi.

Katechizowana młodzież otrzymuje dwa kolejne elementy pakietu edukacyjnego. Są to: notes ucznia i dołączony do niego w formie e-booka podręcznik. Decyzja o jego elektronicznej formie została podyktowana oczekiwaniami uczniów. Notes ucznia ma pełnić funkcję zarówno tradycyjnego zeszytu (jest w nim miejsce na sporządzanie przez ucznia notatek), jak i kompendium wiedzy religijnej dotyczącej możliwych pytań o chrześcijański wymiar rodziny i jej znaczenie w życiu człowieka. Stąd też notes ucznia i podręcznik stanowią jedną całość. Podręcznik został podzielony na sześć rozdziałów. Każdy z nich otwiera perykopa biblijna. Ma ona rzucać światło wiary na treści podejmowane w grupie tematycznej. Mamy nadzieję, że na tej drodze katechizowanej młodzieży łatwiej będzie odkrywać obecną w codziennych sprawach rzeczywistość wiary. To zaś zainspiruje ją do działań mających na celu odnajdywanie miejsca chrześcijańskiej rodziny w społeczności.

Potrzeba wsparcia młodzieży w procesie poszukiwania miejsca chrześcijańskiej rodziny wiąże się z typowym dla okresu wchodzenia w dorosłość zadaniem założenia własnej rodziny.

Mamy nadzieję, że proponowane materiały staną się dla Państwa inspiracją do twórczych działań w edukacji religijnej.

W imieniu autorów życzę owocnej pracy.

Rozdział I

POWOŁANIE

1. Źródło powołania

Cel ogólny:

Ukazanie chrztu jako źródła powołania chrześcijańskiego.

Cele operacyjne:

UCZEŃ POTRAFI:

Uzasadnić, że chrzest jest źródłem powołania chrześcijańskiego.

Wyjaśnić, w jakim celu Pan Bóg powołuje ludzi.

Zdefiniować pojęcie „powołanie”.

Działania:

Kształtowanie postawy gotowości do przyjęcia chrześcijańskiego powołania.

STRUKTURA JEDNOSTKI:

A. Doświadczenie:

Dyskusja: Czym różni się wybranie, posłannictwo i powołanie?

Problem katechezy: Do czego Pan Bóg powołuje ludzi?

B. Refleksja:

Analiza tekstu biblijnego (1 Sm 16, 1-13) metodą Västeras [M1].

PODSUMOWANIE:

- Namaszczenie w Starym Testamencie jest znakiem powołania przez Pana Boga.

- Pan Bóg powołuje wybranych przez siebie ludzi do udziału w Jego zbawczych planach.
- Celem powołania jest wypełnianie woli Boga.
- Powołanie Dawida na króla czyni go Bożym „pomazańcem”, to znaczy „namaszczonego”.
- Z dynastii zapoczątkowanej przez Dawida wywodzi się Mesjasz.
- Dawid jest typem Mesjasza, to znaczy, że pełni istotę powołania odsłoni przed ludźmi Zbawca.

C. Działanie:

Audycja [M2]: Przemiana życia (św. Ignacy Loyola).

Zdefiniowanie pojęcia „powołanie”.

Dyskusja: Dlaczego dla chrześcijan źródłem życiowego powołania jest sakrament chrztu?

MATERIAŁY POMOCNICZE:

M1

Metoda Västeras

Västeras to miasto w Szwecji, w którym powstała ta metoda. Nie tylko uczy ona medytacji nad słowem Bożym, ale pomaga poznać treść tych słów, dopuszcza możliwość wspólnych dociekań i objaśnień właściwego znaczenia tekstu biblijnego. Używając tej metody, pytamy o sens słów Pisma Świętego dla ludzi ówczesnych, następnie – co te słowa znaczą dzisiaj, i wreszcie – do czego wzywają dzisiejszego człowieka.

Metoda Västeras posługuje się trzema znakami graficznymi: znakiem zapytania, wykrzyknikiem i strzałką (*to są znaki podstawowe, można je rozszerzyć o własne – ustalone w grupie lub wspólnocie, ale muszą one być zrozumiałe dla wszystkich używających tej metody*). Znaki te zaznaczamy ołówkiem przy omawianym tekście biblijnym.

- **Znak zapytania** – przy fragmencie, którego znaczenia nie rozumiem i chcę się później o to zapytać.
- **Wykrzyknik** – przy fragmencie zrozumiałym.
- **Strzałka** – cytat, który szczególnie mnie poruszył, jest wezwaniem skierowanym do mnie osobiście.

Następnie zgłaszane są wersety, przy których postawiono znak zapytania. Trzeba określić istniejącą trudność. Katecheta zachęca do udzielania

odpowiedzi tych uczestników, którzy postawili przy zgłoszonych wersetach wykrzykniki, aby podzielili się z całą grupą zrozumieniem treści tych wersetów. Później katecheta zachęca do wypowiedzi tych, którzy zaznaczyli dyskusyjne wersety strzałką (zob. <http://wam.org.pl/nwam/modlimy-sie/szkola-modlitwy/vasters/>).

M2

Święty Ignacy Loyola urodził się w 1491 roku na zamku Loyola, w pobliżu małego miasta Azpeitia, w baskijskiej prowincji Guipuzcoa. Wywodził się z jednego z dwudziestu czterech rodów szlacheckich tej prowincji.

Iñigo, który na studiach przyjął imię Ignacy, wraz ze swymi pięcioma siostrami i siedmioma braćmi dorastał w rodzinie katolickiej, dumnej ze swojej rycerskiej i wiernej królowi przeszłości.

Rodzina Iñigo pierwotnie przeznaczyła go do stanu duchownego. Podczas procesu sądowego w roku 1515, kiedy to oskarżono go wraz z bratem Pero Lópezem, wikarym w Azpeitia – próbował ująć przed surowym wyrokiem sądu świeckiego, powołując się na tonsurę; chodziło o to, by jako „duchownego” karał go mniej surowy sąd kościelny. Mimo to bardziej pociągało go „życie światowe”.

Jako paź wielkiego podskarbiego królewskiego, Jana Velazqueza de Cuellara, otrzymał na jego zamku w Arevalo właściwe swemu stanowi wychowanie. Towarzyszył swemu panu w podróżach na dwór królewski i do Tordesillas. Wiódł żywot szarmanckiego i wytwornego dworzanina. Często wikał się w pojedynki, awantury i bijatyki. W chwilach wolnych od ambitnych przygotowań do kariery rycerskiej poświęcał się grom hazardowym i kobietom; szczególną czią otaczał infantkę Katarzynę, najmłodszą siostrę cesarza Karola V.

Po śmierci Velazqueza, w roku 1517, Iñigo znalazł nowego pana w Antonim Manrique de Lara, księciu Najery i wicekrólu Nawarry. Dla niego to z kilkuset żołnierzami bronił w roku 1521 Pampeluny, stolicy Nawarry.

20 maja 1521 roku został ciężko ranny. Kula armatnia roztrzaskała mu prawą nogę poniżej kolana, ucierpiała również lewa noga. Po tym wypadku obrońcy twierdzy w Pampelunie poddali się. Zwycięscy Francuzi otoczyli rannego Iñiga opieką lekarską. Dwa tygodnie później zdecydowano przenieść go do rodzinnego zamku w Loyoli.

W rodzinnym zamku Loyolów okazało się, że kości prawej nogi Iñiga źle się zrosły. Prawa noga była nieco krótsza, z wystającą kością. Na życzenie Iñiga przeprowadzono kolejną – bardzo bolesną i niebezpieczną – operację. W trakcie długotrwałej i męczącej rekonwalescencji Iñigo nie raz był u pro-

gu śmierci. Wielomiesięczna kuracja bardzo dłużyła się choremu, dlatego prosił o zajmujące, modne w tym czasie powieści rycerskie. Takich książek jednak na zamku Loyolów nie było. Z konieczności, żeby jakoś wypełnić czas, rozczytywał się więc w *Żywocie Chrystusa (Vita Christi cartuxano)*, napisanym przez kartuza Ludolfa z Saksonii, który na hiszpański przełożył i wstępem opatrzył franciszkanin Ambroży de Montesino. Do dyspozycji miał też *Złotą legendę (Flos Sanctorum)* dominikanina, biskupa Jakuba de Voragine, ze wstępem cystersa Gauberta Marii Vagada.

Podczas choroby, zainspirowany tymi książkami, dokonał ważnego odkrycia: kiedy rozmyślał nad dworską przeszłością i przyszłością, zawsze znajdował w tych rozważaniach wielkie upodobanie. Ale kiedy ciągnął myśli i przywołanych przez wyobraźnię obrazów kończył się, ogarniało go uczucie niezadowolenia i smutku. Po swych marzeniach o sławnych, wojennych i bohaterskich czynach czuł się wyjałowiony i pusty. Kiedy zaś wyobrażał sobie, że potrafi naśladować świętych i ich czyny, czuł, że ogarnia go radość. Bardzo pociągał go przykład św. Franciszka i św. Dominika. W ten sposób Iñigo doszedł do „rozeznawania duchów”, co stało się zaczątkiem „ignacjańskiej duchowości”. Czymś realnym były dla niego „strapienie” i „pocieszenie” jako kryteria odczytywania woli Boga. Z biegiem czasu coraz głębiej wnikał w to podstawowe doświadczenie i coraz dokładniej je ujmował, chcąc także innych zachęcać i przysposabiać do lepszego odprawiania „ćwiczeń duchownych”. Ułożył cały zbiór reguł, które miały pomóc człowiekowi zdobyć właściwe wyczucie danej mu łaski Bożej i stosownie do tego kształtować swoje życie. Na zamku w Loyoli Iñigowi wydawało się, że jego służba ku większej chwale Bożej ma polegać głównie na tym, aby czynił pokutę. Toteż na początku rozważał, czy prosić o przyjęcie do zakonu kartuzów w Sewilli, czy też raczej jako nieznany, biedny i pogardzany pielgrzym wędrować po świecie. Również pielgrzymka do Jerozolimy, którą w tym czasie postanowił odbyć, była pomyślana jako pielgrzymka pokutna.

Z końcem lutego 1522 roku Iñigo poczuł się na tyle zdrow, że mógł opuścić ojcowski zamek. Był już człowiekiem przemienionym wewnętrznie, chciał rozpocząć nowe życie.

Na nowe życie składały się liczne podróże i pielgrzymki po Hiszpanii. Potem udał się do Paryża i tam odbył studia (1528–1535). Podczas podróży po Hiszpanii oraz w czasie studiów w Paryżu gromadził wokół siebie towarzyszy. Następnie wybrał się z nimi w drogę do Rzymu. W 1538 roku przybyli do Wiecznego Miasta i zamieszkali razem, dając początek zakonowi jezuitów. W 1539 roku zakon został zatwierdzony i przyjął nazwę

Compañia de Jesus – Towarzystwo Jezusowe. W chwili śmierci św. Ignacego (1556) zakon liczył około tysiąca zakonników.

Beatyfikacji św. Ignacego dokonał w roku 1609 papież Paweł V, a kanonizacji papież Grzegorz XV, w dniu 12 marca 1622 roku.

25 lipca 1922 roku Pius XI ogłosił św. Ignacego patronem wszystkich ćwiczeń duchownych i rekolekcji (zob. www.jezuici.pl).